

Lucilla Burnová: Řecké mýty.

Lidové noviny, 1999; 192 s. ISBN: 80-7106-220-0

(z anglického originálu Greek myths, British Museum Press, London 1995)

Vypracovala Veronika Šodková (FF MU Brno 2012, UČO: 415580)

Autorka knihy je kurátorkou Britského muzea v Londýně, kde se specializuje na antické vázy a terakoty, kromě toho také hojně přednáší a vydává odborné články, kromě knihy, zmiňované v této recenzi, jí vyšla i monografie o červenofigurovém malíři Meidiovi, *The Meidias painter (Oxford, 1987)*.

„...řecká civilizace tvoří základ západní společnosti a studium řecké kultury bylo ještě donedávna značně důležitou součástí vzdělávacích systémů západního světa...“ (str. 102)

Knížka nás seznamuje s přibližně dvaceti příběhy, tématicky členěnými do sedmi okruhů (Hérakleovy práce; Théseus z Athén; Trójská válka; Příběh Odysseův; Iásón, Médeia a zlaté rouno; Perseus a Medúsa; Oidipús a thébský cyklus).

Jak Burnová sama uvádí, její výběr je mírně subjektivní, z velkého množství dochovaných vyprávění se ale snažila vybrat ty nejdůležitější a nejzajímavější (viz *Autorčina poznámka, str. 112*). Myslím, že se jí to docela povedlo.

Nejde ale jen o převyprávění příběhů, autorčin záměr byl zřejmě přimět nás k tomu, abychom si uvědomili význam mýtů pro tehdejší řeckou společnost (ale nejen pro ni), jak naznačuje již v úvodu na příběhu o Persefoně, která se proti své vůli musí provdat za vlastního strýce Háda.

- Na domluvě s rodiči, že v podsvětí musí zůstat alespoň 1 čtvrtinu roku je například vidět nejen to, jak si staří Řekové zdůvodňovali střídání úrodných měsíců (kdy je Persefona ve světě živých) s těmi neúrodnými, ale také částečně smutný rituál svatby, kdy se dívka musí odpoutat od rodiny a stát se tak ženou.

„Podobně jako Persefonin sestup do světa mrtvých, z něhož vychází už jako manželka, byla řecká svatba iniciačním obřadem, k němuž patřilo oddělení dívky od vlastní rodiny, zasvěcení do povinností manželky a poté opětné začlenění do společnosti, kde se směla znovu stýkat s vlastními příbuznými, ale už v odlišném postavení.“ str. 10

Témata z oblasti mytologie se ale promítala i do života řecké společnosti jako takové (recitace hymnů na dané bohy při svátcích, předvádění jejich činů na divadelních představeních aj.) - Ukazuje se, že Řekové se s mýty setkávali téměř denně, byly pro ně zdrojem poučení i zábavy, jejich recitace se učila na školách, existovali i profesionální vypravěči mýtů.

„V Athénách 5. století před naším letopočtem by kniha o mýtech nenašla odbyt, Řekové totiž mýty nevykazovali do jakési oddělené oblasti života.“ (str. 101)

- Není se proto čemu divit, že tato tematika ovlivnila nejen poezii, ale také malířství, sochařství i jiné formy umění. Kniha nás proto seznamuje s ukázkami předmětů denní potřeby

(kromě vázových maleb také mince, reliéfy, sochy a rytiny, určené k uctívání), na kterých si můžeme prohlédnout vyobrazení daných bohů, včetně popisů jejich atributů.

Řecké mýty jsou obecně vnímány jako poučné příběhy ze života bohů, dávající nám příklad pro vlastní chování- nejen k výchově dětí, ale i pro pobavení a poučení dospělých, přičemž bohové mívají často i špatné lidské vlastnosti, jako je závist, hašteřivost, marnotratnost apod. Tyto skutečnosti je pomáhají přibližovat běžným smrtelníkům.

„Ve většině řeckých mýtů však hrají větší úlohu héroové (a heroiny). Řekové žijící v historických dobách se rádi domnívali, že jejich vlastní době předcházeli věk héroů.“

Přesto je pro orientaci v mýtech nutné seznámit se s rodokmenem bohů (str. 14-19). Ten nám ve stručnosti přiblíží jednotlivé generace a boje, kterými si musely projít, aby se nakonec vlády mohli ujmout Olympané za podpory lidí. (Héroové jsou pak společné děti bohů a smrtelníků).

Další kapitoly se už věnují jednotlivým příběhům, autorka se vždy snaží přiblížit čtenáři svět lidí, kteří „věřili“ jejich pravdivosti a snažili se s jejich pomocí dosáhnout osobní harmonie a plnohodnotného života. (vymezení pojmů víra/ náboženská víra a pohled na mýty jako součást historie- viz str. 101)

Závěrem

Řecké mýty daly vzniknout množství nenahraditelných památek (písemných i uměleckých), byly symbolem vznešenosti a nadčasovosti (Botticelli v 15. století tvoří zároveň křesťanská i mytologická témata: Zrození Venuše/ Zvěstování).

Jde o velký a dlouhodobý zdroj inspirace- v období romantismu byla cesta do Řecka nebo Říma součástí ukončení vzdělání, což jistě přispělo k rozšíření zájmu o tuto kulturu.

Divadlo, které v Řecku vzniklo, také z velké části vychází právě z mýtů (Francie, 17. století: tragédie Jeana Racina- Faidra, Oidipus a Ifigenie aj.).

Inspirace mýty se zdá být nevyčerpatelná, své poselství si v nich hledají téměř všechny generace v kterémkoliv století lidské existence.

„Skutečnost, že se mýty stále upravují a přepracovávají, svědčí o trvalé síle jejich imaginativního odkazu.“ (str. 108)

Proto je vhodné se s některými příběhy seznámit i v dnešní době nejen pro jejich kouzlo, ale i k zamyšlení nad současným světem a lidským chováním, které se (jak se zdá) od dob Olympanů příliš výrazně nezměnilo- možná ubylo héroů a fatalistů, ale drobné prohřešky, jako hašteřivost nebo chamtivost, nás provází už více než 2000 let

„Řecké mýty si uchovávají přitažlivost i na konci 20. století. Přestože ony staré příběhy se objevují v podivných nových převlecích...“ (str. 108) a toto dílo se nás o tom snaží přesvědčit.

Knížka tvoří přehledný celek řeckých mýtů, uspořádaných podle logické návaznosti, kromě příběhů nabízí všem zájemcům o tuto tematiku také hlubší pohled, vysvětluje souvislosti, uvádí různé verze jednotlivých příběhů, vše je doplněno názornými vyobrazeními. Doporučila bych ji všem, kteří mají zájem dozvědět se něco více o mýtech a jejich postavení ve společnosti (naší, antické i kterékoliv jiné).